Հ Ա Շ Վ Ե Տ Վ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի 2007թ. գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքների մասին

1. 2007 թ. ինստիտուտի ստացած կարևոր արդյունքներից է ինստիտուտի կողմից պատրաստված և հրատարակված «Հայոց պատմության հարցեր» հոդվածների ժողովածուի 8-րդ հատորը, որն ընդգրկում է շուրջ երեք տասնյակ հեղինակների հոդվածներ: Բազմաբնույթ սկզբնաղբյուրների հարուստ հենքի, ինչպես նաև խնդիրներին առնչվող պատմագիտական գրականության հիման վրա ժողովածուում ամփոփված են Հայաստանի հին, միջին, նոր և նորագույն շրջանի պատմության հիմնահարցերին նվիրված ուսումնասիրություններ:

2007 թ. ինստիտուտի ձեռք բերած նշանակալի արդյունք է համարել նաև ինստիտուտի կողմից հրատարակված ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Հ.Ավետիսյանի «Հայազգի գեներալները Ռուսական կայսրությունում» /ռուսերեն/ արժեքավոր աշխատությունը: Ռուսական արխիվներից հայտնաբերված բազմաբնույթ փաստաթղթերի հիման վրա հեղինակը ներկայացնում է հայազգի բազմաթիվ գեներալների կենսագրական տվյալները, նրանց մասնակցությունը ռուսական բանակների ռազմական գործողություններին:

2. /Կիրառական մշակումներ չկան/

3. 2007թ. ինստիտուտի ձեռքբերած նշանակալի արդյունքներն են պետբյուջեից ֆինանսավորվող 3՝ բազային և 6՝ թեմատիկ թեմաների գծով կատարած զգալի աշխատանքները, հրատարակած մենագրություններն ու ժողովածուները, տասնյակ գիտական հոդվածները և հրապարակումները: Հաշվետու տարում ինստիտուտի գիտաշխատողները շարունակել են աշխատանքները «Հայոց պատմության» ակադեմիական նոր բազմահատորյակ ստեղծելու ուղղությամբ:

«Միջին դարերի պատմություն» /ղեկ. ակադ. Հ.Բարթիկյան/ թեմայի շրջանակներում լույս է տեսել ինստիտուտի նախին աշխատակից, պ.գ.թ. Հ.Թորոսյանի «Էջմիածնի վանական տնտեսությունը 15-18-րդ դդ.» արժեքավոր աշխատությունը: Նրանում քննության է առնված 15-18-րդ դդ. Էջմիածնի վանական տնտեսության վիճակը: Գրքում մանրամասն տեղեկություններ են զետեղված վանական եկեղեցական հողատիրության, գյուղացիության սոցիալական դրության, Էջմիածնի վանքապատկան ճորտերի, ջրօգտագործման և կարևոր

այլ խնդիրների մասին: Հավելվածում զետեղված են ցուցակներ վանական կալվածատիրության վերաբերյալ:

Նույն թեմայի ուսումնասիրության շրջանակներում լույս է տեսել ինստիտուտի գիտաշխատող Կ. Մելիքյանի «„Narratio de rebus Armeniue„ հայ-քաղկեդոնական երկը վաղ միջնադարյան հայոց եկեղեցու պատմության կարևոր սկզբնաղբյուր» ուշագրավ ուսումնասիրությունը: Սկզբնաղբյուրի ուսումնասիրումը էական նշանակություն ունի միջնադարյան հայոց եկեղեցու պատմության, բյուզանդական եկեղեցու հետ նրա հարաբերությունների ուսումնասիրման, ինչպես և Հայոց դավանական-ծիսական հարցերի հետազոտման գործում:

«Հայաստանի պատմական աշխարհագրություն, ժողովրդագրություն և քարտեզագրություն» թեմայի /ղեկ. թղթ.-անդամ Ա.Մելքոնյան/ շրջանակներում հրատարակվել է ինստիտուտի տնօրեն Աշոտ Մելքոնյանի «Ջավախքը 19-րդ դարում և 20-րդ դարի առաջին քառորդին» ծավալուն մենագրությունը անգլերեն լեզվով: Ջավախքի պատմության հիմնախնդիրներին նվիրված ամբողջական այս աշխատության հրատարակման հրատապությունը նաև նրանում, որ այն նախատեսված է հայոց պատմությամբ հետաքրքրվող օտարերկրացի մասնագետների համար:

Ինստիտուտի ձեռքբերումների թվին պետք է դասել «Հայկական հարցի և Հայոց ցեղասպանության պատմություն» /ղեկ.՝ պրոֆ. Ս.Ստեփանյան/ թեմայի ուսումնասիրության շրջանակներում ինստիտուտի կողմից հրատարակված պրոֆեսոր Ջոն Կիրակոսյանի «Ա. Ջիվիլեգովը և նրա պատմա-հրապարախոսական ժառանգությունը» /ռուսերեն/ արժեքավոր աշխատությունը: Նրանում ներկայացվում են մեծանուն գիտնականի ինչպես պատմագիտական, այնպես էլ հրապարակախոսական ուսումնասիրությունները, որոնք լույս են սփռում Հայկական հարցի, հայերի ցեղասպանության, հայ գաղթականության պամության, հայ-ռուսական ու հայ-թուրքական հարաբերությունների և այլ հիմնախնդիրների վրա:

2007 թ. ինստիտուտի ձեռք բերած նշանակալի արդյունք է ինստիտուտի գլխավոր մասնագետ, պրոֆեսոր Կ.Լ. Դալլաքյանի հեղինակած «Ռամկավար Ազատական կուսակցության պատմություն: Գիրք երկրորդ /1930-ական թթ. վերջերից – 1990-ականների սկիզբը/» 504 էջանոց մենագրությունը: Մեծածավալ և խիստ արժեքավոր այդ աշխատության համար աղբյուրագիտական հիմք է հանդիսացել հեղինակի կողմից օգտագործված ՌԱԿ-ի Կենտրոնական Վարչություն արխիվը, որը գտնվում է Բեյրութի Թեքեյան կենտրոնում: Գրքում ամփոփվում է հայ ազգային կուսակցության ավելի քան կեսդարյա հարուստ պատմությունը:

«Խորհրդային Հայաստանի պատմության հիմնախնդիրները» թեմայի ուսումնասիրության շրջանակներում լույս է տեսել ինստիտուտի գիտական քարտուղար, թեմատիկ խմբի ղեկավար, պ.գ.թ., դոցենտ Կարեն Խաչատրյանի «Հայ-ռուսական հարաբերությունները 1920-1922 թթ.» արժեքավոր մենագրությունը: Հեղինակը արխիվային բազմաբնույթ փաստաթղթերի և վավերագրերի, մամուլի հրապարակումների, թեմային առնչվող պատմագիտական գրականության լայն հենքի վրա խորությամբ ուսումնասիրել և նորովի լուսաբանել է Հայաստանի խորհրդայնացման, Խորհրդային Հայաստանի և Ռուսաստանի ռազմաքաղաքական, միջպետական և սոցիալ-տնտեսական հարաբերությունների պատմության բազմաթիվ հիմնախնդիրները: Դրանք ներկայացվում են տարածաշրջանի, Հայաստանի և Ռուսաստանի 1920-1922 թթ. պատմության ընդհանուր հենքի վրա:

Նույն թեմայի գծով լույս է տեսել ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող Ստ.Ղարիբջանյանի «Գիտությունը Հայաստանում հայրենական Մեծ պատերազմի տարիներին /1941-1945/» /ռուսերեն/ աշխատությունը: Հեղինակը արխիվային բազմաբնույթ փաստաթղթերի, մամուլի հրապարակումների և գրականության լայն հենքի վրա ուսումնասիրել և ներկայացրել է ՀՍԽՀ գիտության կազմակերպման և զարգացման խնդիրները պատերազմի ընթացքում: Առանձնահատուկ ներկայացվում է Հայաստանի Գիտությունների ակադեմիայի ստեղծման և կայացման պատմությունը, դրանում հայ անվանի գիտնականների և մտավորականների բացառիկ դերը:

Թեմայի շրջանակներում լույս է տեսել ինստիտուտի առաջատար գիտաշխատող, պ.գ.դ. Կ. Հարությունյանի «Հայ ռազմիկների մասնակցությունը Ստալինգրադյան ճակատամարտին» /ռուսերեն/ բովանդակալից աշխատությունը: Արժեքավոր արխիվային փաստաթղթերի /հիմնականում ռուսական արխիվներից հայտնաբերված/ հիման վրա առաջին անգամ ռուսերեն լեզվով ներկայացվում է հայ զինվորների հերոսական մասնակցությունը Ստալինգրադի համար մղված ռազմական գործողություններին: Գրքում բացահայտվում են հայ ռազմիկների բազմաթիվ սխրագործությունները և հերոսությունը:

Լույս է տեսել Կ. Հարությունյանի նաև «Գեներալ-մայոր Վ.Ա.Հայրապետյան» հետաքրքիր աշխատությունը: Բազմաբնույթ փաստական նյութերի, մամուլի հրապարակումների հարուստ հենքի վրա հեղինակին հաջողվել է առանձին գրքով ներկայացնել ՀՀ ԶՈՒ հիմնադիրներից մեկի՝ ՀՀ ՊՆ հրթիռահրետանային զորքերի վարչության առաջին պետ, գեներալ-մայոր Վ.Ա.Հայրապետյանի կենսագրությունը, նրա գործունեությունը Հայկական բանակում հրթիռահրետանային զորքերի հիմնադրման ու մարտական կիրառման գործում, Արցախյան պատերազմում: Գրքի հավելվածում բերված են

փաստաթղթեր, որոնք ամբողջական բնութագրում են հայ զորավարի բեղմնավոր գործունեությունը:

Ինստիտուտի կողմից հրատարակվել է ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, պ.գ.թ. Մ.Զալյանի «Արցախյան շարժման լուսաբանումը ԱՄՆ հայկական անգլալեզու մամուլում /փետրվար 1988 - 1990թ. օգոստոս/» աշխատությունը: Հեղինակը սփյուռքահայ մամուլի հրապարակումների լայն հենքի վրա ուսումնասիրել և ներկայացրել է ԱՄՆ հայկական սփյուռքում Արցախյան ազատագրական շարժման նկատմամբ գոյություն ունեցող տարբեր մոտեցումները և գնահատականները:

4. Ինստիտուտի կողմից 2007թ. հրապարակումների ցուցակը

ա/ Մենագրություններ, աշխատություններ, ժողովածուներ

1. **Հայոց պատմության հարցեր** h. 8, Երևան, ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ
2. **Դալլաքյան Կ.Լ.** Ռամկավար Ազատական կուսակցության պատմություն: Գիրք երկրորդ /1930-ական թթ. վերջերից – 1900-ականների սկիզբը/, Երևան, «Մուղնի»
3. **Խաչատրյան Կ.,** Հայ-ռուսական հարաբերությունները 1920-1922 թթ., Երևան, ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ
4. **Հարությունյան Կ.,** Գեներալ-մայոր Վ.Ա.Հայրապետյան, Երևան, «Զանգակ»
5. **Թորոսյան Հ.,** Էջմիածնի վանական տնտեսությունը 15-18-րդ դդ., Երևան, ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ
6. **Զաքարյան Լ.,** Խորհրդային գյուղի մայրամուտը, Երևան, ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ
7. Մեր դժուար ժամանակների մեծ հայը. Մեսրոպ արք. Աշճեան /ժողովածու/, Երևան, «Զանգակ»
8. **Մելիքյան Կ.,** „Narratio de rebus Armeniue„ հայ-քաղկեդոնական երկը վաղ միջնադարյան հայոց եկեղեցու պատմության կարևոր սկզբնաղբյուր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ
9. **Арутюнян К.,** Участие воинов-армян в Сталинградской битве /17 июля 1942 - 2 февраля 1943гг./, Ереван, “Гитутюн” НАН РА.
10. **Арутюнян К.,** Маршал Советского Союза, дважды герой - И.Х.Баграмян, Ереван, “Гитутюн” НАН РА.
11. **Аветисян Гр.,** Генералы-армяне в Российской империи, Ереван, Институт истории НАН РА.

12. **Гарибджанян Ст.,** Наука в Армении в годы Великой Отечественной войны /1941-1945/, Ереван, “Гитутюн” НАН РА.
13. **Саядов С.,** Глинка С.Н. От русской истории к истории армянского народа, Ереван, “Гитутюн” НАН РА.
14. **Чальян М.,** Освещение арцахского движения в армянской англоязычной прессе США /февраль 1988-август 1990гг./, Ереван, Институт истории НАН РА.
15. **Киракосян Дж.,** Алексей Дживилегов и его историко-публицистическое наследие, Ереван, Институт истории НАН РА.
16. Ованнисян Р.Г., Международные отношения Республики Армения 1918-1920 гг. /Пер. с. англ. Г. Г. Махмурян/, Ер., Тигран Мец, 2007, 912+8 с.
17. **Melkonyan A.,** Javakhk in the 19th century and the 1st quarter of the 20ht century /a hist. research/, Yerevan, Institute of History of the NAS RA.

բ/ Հոդվածներ

1. **Առաքելյան Գ.,** Շերամապահությունն ու մետաքսագործությունը Ելիսավետպոլի նահանգում (XIX դ.), «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 171-188:
2. **Арутюнян К.,** ,,Армянин Советской Армии” (К 105-летию со дня рождения маршала авиации С.А.Ханферянца – С.А.Худякова), «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», Երևան, 2007, թիվ 1, էջ 101-111:
3. **Վարդանյան Վ.,** Ծովքի Պահլավունիները դարաշրջանի որոգայթներում, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 45-60 :
4. **Վարդանյան Վ.,** Գրախոսություն «Թովմա Արծրունի և Անանուն երկասիրություն» «Պատմաբանասիրական հանդես», Երևան, 2007թ. N1:
5. **Վարդանյան Վ.,** Հովնան Օձնեցու պայքարը Հայ եկեղեցու դավանական անաղարտության համար, «Էջմիածին», 2007, N5:
6. **Հայրապետյան Ա,** Նոր վավերագրեր Ալեքսանդրապոլի գավառի 19-րդ դ. 60-ական թթ. ժողովրդագրական դրության մասին, գիտական աշխատություններ, հ. 10, Գյումրի, 2007:
7. **Հայրապետյան Ա,** Արևելյան Շիրակի քաղաքական դրությունը 16-18դդ.-ում, ՇՊՄԺ, հանրապետական 7-րդ գիտաժողովի նյութեր, 19, 21 հոկտեմբեր, Գյումրի, 2007:

8. **Հայրապետյան Ա.,** Ալեքսանդրապոլի տնտեսական կյանքը XIX դ. 50-70 թթ., «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 189-198:

9. **Хосроева А.,** Турция в 1890-1910-ых гг., „Ասորիների ցեղասպանություն'', Բյուլետեն, թիվ 4, Կովկասագիտության և հունագիտության ուսումնասիրության կենտրոն, Կրասնոդար, 2007, էջ 394-409:

10. **Մելքոնյան Ա.,** Արցախ - Ջավախք. պատմական զուգահեռներ, «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն. անցյալը, ներկան և ապագան», միջազգային գիտաժողովի զեկուցումների նյութեր, Ե., 2007, էջ 145-158:

11. **Melkonyan A.,** Hamsin. Tarih-cografya bakisi (16.-20. yy.), Hamsin ve hamsinli ermeniler (konferans makaleleri), Yerevan, 2007, s. 26-36.

12. **Мелконян Э.,** Другая диаспора? Армянские общины на постсоветском пространстве – “Армянские общины на современном этапе”, Ереван, Фонд Нораванк, 2007, с. 7-15.

13. **Խաչատրյան Կ.,** Խորհրդային Հայաստանի ղեկավարության քայլերը ԼՂԻՄ-ը ՀՍԽՀ-ի հետ վերամիավորելու ուղղությամբ /1945-1985/, «ԼՂՀ. Անցյալը, ներկան և ապագան» /Միջազգային գիտաժողովի զեկուցումներ/, Երևան, 2007, էջ 66-72:

14. **Մարտիրոսյան Գր.,** Ֆրանսահայ աշխարհագետ-քարտեզագիրը, «Գիտության աշխարհում», Երևան, 2007, թիվ 1:

15. **Մարտիրոսյան Գր.,** Ամենահայտնի-ամենաանհայտ մարդը, «Ինժեներ», Երևան, 2007, թիվ 2/4/:

16. **Մուրադյան Մ.,** Հայ կաթոլիկե եկեղեցին Սիրիայում, «Էջմիածին», 2007, N1:

17. **Մուրադյան Մ.,** ՀԲԸՄ-ը Սիրիայում, Պատմության հարցեր, 2007, N 1:

18. **Սվազյան Հ.,** Մի մեծարժեք աշխատության վերածնունդը, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», Երևան, 2007, թիվ 1, էջ 236-248:

19. **Գրիգորյան Գ., Խաչատրյան Գ.,** Կեչառիսի վանքի նվիրատվություններն ու նվիրատուները, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 61-76:

20. **Григорян Г.,** Пути развития армянской историографии, “Историческое пространство”, Проблемы истории стран СНГ, Москва, Наука 2007, 1 с. 12-15.

21. **Շահնազարյան Ա.,** Ջաքարյան Հայաստանը մոնղոլական տեղապահության շրջանում, գիտական աշխ., հաս. գիտություններ, պրակ 5, Եր., 2007:

22. **Համբարձումյան Ռ.,** Հայոց ազգային ոսկեդարեան գաղափարախօսութեան՝ Մամիկոնէից ուխտի վերածնողն ու մշակը, Էջմիածին հանդէս, ս. Էջմիածին, 2007 թ., էջ 95-112:

23. **Մարգարյան Ե.,** Տիգրան Բ-ի աշխարհակալ տերության գաղափարաբանական հայեցակարգի հիմքերի մասին, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 3-16:

24. **Մելիքյան Կ.,** Բյուզանդական կայսր Կոստաս II-ի (642-668) եկեղեցական քաղաքականության և Ներսես III Տայեցու (642–662) «քաղկեդոնական» լինելու շուրջ, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 21-44:

25. **Մելիքյան Կ.,** 572թ. հայ-բյուզանդական դավանական միությունն առնչվող մի շարք հարցերի շուրջ, Հայ ազգաբանության և հնագիտության խնդիրներ, Երևան, 2007, թիվ3:

26. **Մելիքյան Կ.,** Բյուզանդիայի եկեղեցական քաղաքականությունը Հայաստանի նկատմամբ Կոստաս II-ի կայսրության շրջանում, Առաջավոր ասիական ուսումնասիրությունների հայկական ամսագիր, 2007, թիվ 2:

27. **Վարդումյան Գ.,** Բնապաշտության դրսևորումները մովսես Խորենացու և Մեսրոպ Մաշտոցի ստեղծագործություններում (Երևան Հր.Աճառյանի անվ. համալսարանի 15-ամյա հոբելյանին նվիրված հեղվածների ժողովածու, Երևան, 2007):

28. **Վարդումյան Գ.,** Հավատք և պետականություն (Երևանի Վ.Բրյուսովի անվան լեզվաբանական համալսարանի ամենամյա ժողովածու, Երևան, 2007):

29. **Вардумян Г.,** Дохристянский пантеон-Армяне („Этнографический сборник“), М., 2007.

30. **Թոխատյան Կ.,** Свет и солнце в Мифо-этическом творчестве и обрядовой жизни армян (соавтор Г.Вардумян), Сборник “Родина”, М., 2007.

31. **Թոխատյան Կ.,** Հայաստանի Հանրապետության հյուսիսի ժայռապատկերները, «Շիրակի պատմամշակութային ժառանգությունը» ժողովածու, Գյումրի, 2007, էջ 40-43:

32. **Հարությունյան Գ.,** Սյունեաց աթոռը ԺԳ դարի վերջի-ԺԴ դարիառաջին քառորդի դավանաբանական պայքարի հոլովույթում, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 77-94:

33. **Գևորգյան Ձ.,** Այասի և Ալեքսանդրիայի առևտրական մրցակցությունը (XIII դ. երկրորդ և XIV դ. առաջին կես) , «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ:

34. **Թինոյան Դ.,** Լևոն Բռնակալի գահակալության հարցի շուրջ, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 106-112:

35. **Մաղալյան Ա.,** Դատավարությունը Արցախի մելիքություններում, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 113-121:

36. **Ամիրջանյան Հ.,** Լոռի և հարակից տարածքներ վերաբնակված Ղարաբաղցի հայերի կարգավիճակը XVIII դ. վերջերին և XIX դ. սկզբներին, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 131-139:

37. **Նազարյան Մ.,** Գավառական հարստահարությունների հարցը Կ.Պոլսի Հայոց Ազգային ժողովում, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 140-151:

38. **Առոյան Լ.,** Հայ բնակչության կրթական մակարդակը և գրագիտությունը XIX դ. (ըստ 1897 թ. մարդահամարի նյութերի), «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 197-208:

39. **Սահակյան Ա.,** Մալաթիայի գավառի հայ ազգաբնակչությանթվաքանակը XIX դ. վերջին և XX դ. սկզբին, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ:

40. **Գինոսյան Ն.,** Հայ նկարիչները և քանդակագործները Օսմանյան կայսրությունում (XIX դ. երկրորդկես - XX դ. սկիզբ), «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 233-240:

41. **Махмурян Г.,** Лондонский договор 26 апреля 1915 г.на Парижской мирной конференции (в апреле-мае 1919 г.), «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 252-274:

42. **Մախմուրյան Գ.,** Հայաստանի Հանրապետության դիվանագիտությունը 1920թ. հունվար-ապրիլ ամիսներին, /ռուս./: «Պատմա-բանասիրական հանդես», 2007, N 2 (175), էջ 82-96:

43. **Մախմուրյան Գ.,** Ուինստոն Չերչիլի արխիվը Անդրանիկ Օզանյանի մասին, /ռուս./: «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 2007, N 2 (619), էջ 102-111:

44. **Հովսեփյան Մ.,** Կ. Պոլսի «Հայ Սկաուտ» հանդեսը (1919-1922 թթ.), «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 275-285:

45. **Հովսեփյան Մ.,** Հայերի ցեղասպանությունը Կ. Պոլսի «Ճակատամարտ» օրաթերթի էջերում /1918թ./, «ԼՀԳ», Երևան, 2007, թիվ 1, էջ 75-79:

46. **Հովսեփյան Մ.,** ՀՅԴ Կ. Պոլսի «Ազատամարտ» և «Ճակատամարտ» օրաթերթերը, «Դրոշակ», Երևան, 2007, թիվ 1, էջ 55-59:

47. **Հովսեփյան Մ.,** Հայերի ցեղասպանությունն ու հայապահպանության խնդիրները ՀՅԴ Կ. Պոլսի «Ճակատամարտ» օրաթերթերի նյութերում /1918/, «Դրոշակ», Երևան, 2007, թիվ 5, էջ 42-45:

48. **Ավետիսյան Ս.,** Հայ ազգային պատվիրակությունը և Ամերկոմի համագործակցությունը 1920-ական թվականներին, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 286-294:

49. **Ալեքսանյան Հ.,** Հոգևոր-եկեղեցական կյանքի անկումը Խորհրդահայ համայնքներում 1920-ական թթ., «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 295-311:

50. **Ֆարմանյան Լ.,** Հայերի բռնի տեղաշարժերը ԽՍՀՄ-ում 1940-ական թվականներին, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 312-322:

51. **Ղարախանյան Վ.,** Գալուստ Կյուլպենկյանի կտակի և համանունհիմնարկության կանոնադրության որոշ կարևոր բաժինների մասին, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 323-332:

52. **Սարգսյան Լ.,** Զանգվածային բռնությունները և բռնագաղթը ԼՂԻՄ-ում 1988-1991 թթ, «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2007, N8, էջ 344-358:

53. **Սարգսյան Ն.,** 1921 թ. Մոսկվայի և Կարսի ռուս-թուրքական պայմանագրերի անվավերությունը (Հայոց լեզու և Գրականություն, 2007, թիվ 5-6):

54. **Սարգսյան Ն.,** Հայոց ցեղասպանության ճանաչումը կանխարգելող թուրքական իշխանությունների հերթական փորձը (Հայոց լեզու և Գրականություն, 2007, թիվ 3-4):

55. **Սարգսյան Ն.,** Մարդասիրական իրավունքի խախտման համար պատժամիջոցները իբրև ցեղասպանության կանխարգելման միջոց (Երևան, Օրենք և իրականություն, 2007 հ. 11):

56. **Աբրահամյան Հ.,** Ալեքսանդրապոլի իրադարձությունների շուրջ (1920 թ. նոյեմբեր-1921 թ. ապրիլ), «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 2007, N 2:

57. **Աբրահամյան Հ.,** Արցախի թեմի դերը 1905-1906 թթ. ազգային ընդհարումները կասեցնելու գործում,«Էջմիածին», 2007, N Ը (N 8):

58. **Հակոբյան Ա.,** Ալեքսանդրապոլի, Մոսկվայի և Կարսի պայմանագրերի պատմաիրավական գնահատականը, «Լրաբեր հաս. գիտ.», ՀՀ ԳԱԱ, 2007, թիվ 2:

59. **Հակոբյան Ա.,** ՀՀ դիվանագիտական կապերը 1918-1920 թթ., «Տնտեսագետ» գիտական աշխատությունների ժողովածու, Ե., 2007:

60. **Դանիելյան Է.,** Գանձասարի 1714 թ. գաղտնի ժողովի նշանակությունը հայ սահմանադրական մտքի պատմության մեջ, - ԼՂՀ: Անցյալը, ներկան և ապագան, Միջազգային գիտաժողով, Երևան, էջ 80-87:

61. **Դանիելյան Է.,** Սուրբ Հայաստան: Պատմություն և մշակույթ: Աստվածաշնչյան Հայաստանից մինչև XVIII դ. վերջ: Երևան, Հայաստանի պատմության թանգարան: Հայկական ազգաբանության ակունքները, էջ 17-27, Հայաստանում քրիստոնեության

ընդունումը պետական կրոն, էջ 70--75, Արշակունյաց թագավորության շրջան, էջ 82-87, Հայոց գրերի գյուտի պատմական նշանակությունը, էջ 89-94, Հայաստանը VI-IX դդ.,էջ 123-128:

62. **Դանիելյան Է.,** Պատմությունը և մետապատմությունը մետատեսության համատեքստում.- Փիլիսոփայություն և մետափիլիսոփայություն, գիրք 1, Երևան, 2007, էջ 175-185:

63. **Սահակյան Ռ.,** Աշոտ Աքանասյանի գործունեությունը Արևմտյան Հայաստանի վերաշինության գործում, «ԲՀԱ», Երևան, 2007:

64. **Սահակյան Ռ.,** «Հայ փիլիսոփայական ընկերության վերաշինության ստեղծման պատմությունից», «ԼՀԳ», Երևան, 2007:

65. Ազլյան Վ., Современные властные элиты России: трансформации в стратегическом мышлении, ԵՊՀ Քաղաքակրթական և մշակութային հետազոտությունների կենտրոն, Բյուլետեն 1, 1 մայիսի, 2007, էջ 12-16:

66. Ա

զլյան Վ., Կասպյան մրցապայքարի ,երկրորդ փուլը, ԵՊՀ Քաղաքակրթական և մշակութային հետազոտությունների կենտրոն, Բյուլետեն 2, 11 հուլիսի, 2007, էջ. 22-32:

67. Ա

Ազլյան Վ., Ամերիկյան ռազմավարության մարտահրավերները Կենտրոնական Ասիայում, Հանրապետական, թիվ 7(49), 2007, էջ 16-20:

68. Ա

Ազլյան Վ., ՌԴ անդրկովկասյան քաղաքականության որոշ դրույթների շուրջ, Վերլուծական տեղեկագիր, N1, 2007, էջ. 42-47

69. **Маргарян Е.,** Семантика моста в армянской и славянской мифопоэтике. Вестник РАУ, 2007, N1.

70. **Маргарян Е.,** Полисный принцип общественной организации. Некоторые особенности полисного общежития. Сборник научных статей. Годичная конференция. Издательство РАУ, 2007, с. 55-66.

71. **Կարապետյան Ա.,** Ռուսական բանակի հայ գեներալների մարտական ուղին 19-րդ վերջին - 20-րդ դարի սկզբին, պատմաբանասիրական հանդես, Երևան, 2007, թիվ 1, էջ 77-83:

72. **Կոստանդյան Է.,** Նա միշտ մեզ հետ է (Մկրտիչ Խրիմեանի մահուան 100-ամեակի առիթով)-Վարագ տարեգիրք, 2007,էջ 3-17:

73. **Կոստանդյան Է.,** Ալեքսանդրապոլի կապը «Արծուի վասպուրական» ամսագրի և նրա խմբագիր Մկրտիչ Խրիմյանի հետ (Շիրակի պատմամշակութային ժառանգությունը. հայնրապետական 7-րդ գիտ. նստաշրջան), Գյումրի, էջ 97-102:

74. **Պողոսյան Վ.,** 1909 թ. հայկական կոտորածները Կիլիկիայում ֆրանսիական պատմագրության գնահատմամբ, Հայկազեան հայագիտական հանդեա, հ. ԻԷ, էջ 9-68:

75. **Պողոսյան Վ.,** Հայոց ցեղասպանութեան ընկալումը Անրի Բարբիի կողմից, Հանդէս ամսօրեայ, թիվ 1-2, էջ 335-362:

76. **Խուդինյան Գ.,** Անպարտելի Դրոն. վրիժառուն, հայդուկն ու զորավարը, «Նմանվենք. Դրո, Սեբաստացի Մուրադ», Հ. Յ. Դաշնակցություն, Երևան, 2007, էջ 4-12:

77. **Степанян С.,** Геноцид армян как преступление против человечества. “Корни славянские” Барселона, Испания, 18 октября 2007 г. стр. 10-11.

78. **Ստեփանյան Ս.,** Հայերի ցեղասպանության միջազգային ճանաչման, դատապարտման և հետևանքների վերացման խնդիրները անցյալում և ներկայում, «Հանրապետական գիտական նստաշրջան նվիրված ՀՀ անկախության 15-ամյակին», նյութերի ժողովածու, Գյումրի, 2007 թ., էջ 204-210:

79. **Ստեփանյան Ս.,** Հայոց ցեղասպանության հետևանքների վերացման խնդիրները. «Գիտահետազոտական աշխատանքների ուղեծրում», Երևանի «Հրաչյա Աճառյան» համալսարանի գիտական աշխատանքների ժողովածու, Երևան, 2007 թ. էջ 145-153:

80. **Ստեփանյան Ս.,** Արման Կիրակոսյանի աշխատությունները Հայկական հարցի և Հայոց ցեղասպանության մասին, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», Երևան, N 1 (618), 2007 թ., էջ 259-262:

81. **Ստեփանյան Ս.,** Ցեղասպանություն-92. Դատապարտող վավերագրեր. «Օրենք և իրականություն», միջազգային իրավաբանական գիտական հանդես, Երևան, N 4, 2007 թ., էջ 27-31:

82. **Սարուխանյան Ն.,** Ալեքսեյ Ջիվելեգովը և Հայկական հարցը, «Պատմա-բանասիրական հանդես», N 1, 2007 թ.:

83. **Սարուխանյան Ն.,** Ջոն Կիրակոսյանի «Ջիվելեգովը և նրա պատմա-հրապարակախոսական ժառանգությունը» գրքի գրախոսական, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», N 2, 2007 թ.:

84. **Սարուխանյան Ն.,** Ռուսաստանը և Հայկական Հարցը, «Հրաչյա Աճառյան» համալսարանի գիտական աշխատությունների ժողովածու, 2007 թ.:

85. **Խառատյան Ա.,** Ակադեմիկոս Ա. Շահինյան, «ԼՀԳ», Երևան, 2007, թիվ 1, էջ 256-258:

5. Տնօրեն՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթ.-անդամ, պ.գ.դ. *Ա.Ա.Մելքոնյան*

Փոխտնօրեն՝ պ.գ.թ. *Գ.Ս.Գրիգորյան*

Գիտական քարտուղար՝ պ.գ.թ., դոցենտ *Կ.Հ.Խաչատրյան*

e-mail՝ history@sci.am

6. Տվյալներ կադրերի վերաբերյալ

ա/ 1/-/

բ/ 6/1/

գ/ 35 տարեկանից բարձր 72 գիտաշխատող

դ/ 23 համատեղող գիտաշխատող

ե/ ------

զ/ ------

Աղյուսակ 1

/Չկան/

Աղյուսակ 2

2007 թ. ՀՀ ԳԱԱ թեմատիկայի ամփոփ տվյալներ

N	Գիտական հիմնարկներ	Թեմաների թիվը					
		Բազային /**3**/ ֆինանսավորում		Թեմատիկ /**6**/ ֆինանսավորում		Տնտ. պայմանագրեր	
		Սկիզբը	Ավարտը	Սկիզբը	Ավարտը	Սկիզբը	Ավարտը
1	2	3	4	5	6	7	8
	Պատմության ինստիտուտ	**2005**	**2009**	**2005**	**2007**	**2004**	**2008**

Աղյուսակ 3

Ինստիտուտի անցկացրած հանրապետական և միջազգային կոնֆերանսները, սիմպոզիումները և այլ գիտական միջոցառումներ

N	Միջոցառումները	Անցկացման վայրն ու ժամանակը, կազմակերպիչները	Մասնակիցների թիվը	
			ընդամենը	այդ թվում արտ. երկրներից
1	2	3	4	5
1	Միջազգային կոնֆերանս,	ՀՀ ԳԱԱ նախագահության	100	10

	նվիրված ՀԲԸՄ 100-ամյակին	նիստերի կլոր դահլիճ 14.04.2007թ. ՀՀ ԳԱԱ Պատմության ինստիտուտ ՀԲԸՄ հայաստանյան գրասենյակ		
2	Միջազգային կոնֆերանս, նվիրված Կենտրոնական Եվրոպայի հայ գաղթօջախների պատմությանը	Հունգարիայի Պազման Պետերի անվան կաթոլիկ համալսարանի նիստերի դահլիճ 24-27. 09. 2007թ. ՀՀ ԳԱԱ Պատմության ինստիտուտ, Հունգարիայի Պազման Պետերի անվան կաթոլիկ համալսարան	150	50
3.	Հանրապետական գիտաժողով, նվիրված Տաթևի վանքի սբ. Պողոս-Պետրոս եկեղեցու 1100-ամյակին	Սյունիքի Տաթևի վանական համալիր 14.10.2007 ՀՀ ԳԱԱ Պատմության և Արվեստի ինստ-ր, սյունիքի մարզպետարան	60	-
4.	Հանրապետական գիտաժողով, նվիրված ՀՀ-ում անկախ մամուլի 20-ամյակին	ՀՀ ԳԱԱ նախագահության նիստերի կլոր դահլիճ 24.10.2007թ. ՀՀ ԳԱԱ Պատմության ինստիտուտ	80	-

Աղյուսակ 4

ԳԱԱ աշխատակիցների արտասահման, այդ թվում ԱՊՀ անդամ երկրներ, կատարած գործուղումները

N	Հիմնարկությունը	Երկիրը	Գործուղված գիտնականների թվաքանակը		
			Գիտաժողովներին մասնակցելու համար	Համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու համար	Բանակցությունների և կոնսուլտացիաների համար

1	2	3	4	5	6
1	Պատմության ինստիտուտ	Ռուսաստան Ուկրաինա ԱՄՆ Ֆրանսիա Եգիպտոս Իրան Սիրիա Հունգարիա Շվեյցարիա Գերմանիա	3 - - 1 1 1 1 1 2 -	3 2 1 1 1 - - 1 - 1	1 - - - - - 1 - - -

Աղյուսակ 5

Արտասահմանյան գիտնականների ընդունելություն
ԳԱԱ հիմնարկություններում

N	Հիմնարկությունը	Երկիրը	Ընդունված գիտնականների թվաքանակը		
			գիտաժողովներին մասնակցելու համար	Համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու համար	Բանակցությունների և կոնսուլտացիաների համար
1	2	3	4	5	6
	Պատմության ինստիտուտ	Ռուսաստան Բելոռուս ԱՄՆ Եգիպտոս Լիբանան Իրան Սիրիա Հունգարիա	- - - - - - - -	2 2 - 2 - 2 2 1	1 - 2 - 2 1 1 1

Աղյուսակ 6
/Չկան/

Աղյուսակ 7

ԳԱԱ գիտաշխատողների 2007 թ. հրապարակումների ընդհանուր քանակը

N	Հիմնարկությունը	Մենագրություն, ժողովածու և այլն		Ուսումնական ձեռնարկ, դասագիրք և այլն		Հոդվածներ, զեկուցումների թեզիսներ և այլն	
		Հանր.	Արտասահ.	Հանր.	Արտասահ.	Հանր.	Արտաս

1	2	3	4	5	6	7	8
	Պատմության ինստիտուտ	16	-	-	-	82	13

Աղյուսակ 8

Ասպիրանտների թվաքանակը

Հիմնարկությունը	Ասպիրանտների քանակը /այդ թվում կանայք/ առ 1. 01. 2008թ.		Հաշվետու տարում ասպիրանտուրա են ընդունվել /այդ թվում կանայք/	
	ա/կ	ա/չկ	ա/կ	ա/չկ
1	2	3	4	5
Պատմության ինստիտուտ	3 /-/	7 /1/	1/-/	1 /-/

Աղյուսակ 9

Տվյալներ մասնագիտացված գիտական խորհուրդների վերաբերյալ

Հիմնարկությունը	Ատենախոսության խորհրդի ծածկագիրը	Մասնագիտության ծածկագիրը և անվանումը	Խորհրդի նախագահի, գիտքարտուղար	2007թ .ինստիտուտի աշխատակիցների կողմից պաշտպանված ատենախոսությունների թիվը	
				դոկտորական	թեկնած-ան
Պատմ. ինստ-տ	004	է.00.01 /Հայոց պատմ-ն/ է.00.05 /Հայոց աղբյուրագիտություն և պատմագրություն/	*Ա.Ա.Մելքոնյան* պ.գ.դ., ՀՀ ԳԱԱ թղթ.-անդ. *Գ.Մ.Գրիգորյան* պ.գ.թ.	1	6

Աղյուսակ 10

ԳԱԱ աշխատողների թվաքանակի ամփոփ տվյալներ

N	Հիմնարկությունը	Աշխատողների ընդհանուր թիվը /այդ թվում կանայք/	Գիտական աշխատողների ընդհանուր թիվը /այդ թվում կանայք/	ԳԱԱ ակադեմիկոսներ /այդ թվում կանայք/	Գիտության դոկտորներ /այդ թվում կանայք/	Գիտության թեկնած. /այդ թվում կանայք/
1	2	3	4	5	6	7
	Պատմության ինստիտուտ	118 /47/	85 /27/	5 /-/	24 /2/	46 /14/

Ինստիտուտի տնօրեն, ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ Ա.Ա.Մելքոնյան

ÎÒ×ÅÒ

Îá îñíîâíûõ ðåçóëüòàòàõ íàó÷íîé è íàó÷íî-îðãàíèçàöèîííîé äåÿòåëüíîñòè Èíñòèòóòà èñòîðèè ÍÀÍ ÐÀ çà 2007ã.

1. Îäíèì èç ãëàâíûõ äîñòèæåíèé èíñòèòóòà â 2007ã. ÿâëÿåòñÿ ïîäãîòîâëåííûé è èçäàííûé èíñòèòóòîì 8-îé òîì ñáîðíèêà ,,Âîïðîñû èñòîðèè Àðìåíèè,,. Ñáîðíèê îõâàòûâàåò îêîëî òðåõ äåñÿòêà íàó÷íûõ ñòàòåé, â êîòîðûõ íà îñíîâå ïåðâîèñòî÷íèêîâ, à òàêæå íàó÷íî-èñòîðè÷åñêîé ëèòåðàòóðû ñäåëàíû îáîáùàþùèå èññëåäîâàíèÿ ïî ðàçíûì âîïðîñàì èñòîðèè Àðìåíèè.

Â 2007ã. äîñòèæåíèåì èíñòèòóòà ÿâëÿåòñÿ òàêæå èçäàííàÿ èíñòèòóòîì öåííàÿ ðàáîòà àêàäåìèêà ÍÀÍ ÐÀ Ã. Àâåòèñÿíà ,,Ãåíåðàëû-àðìÿíå â Ðîññèéñêîé èìïåðèè,, /íà ðóññêîì ÿçûêå/. Íà îñíîâå èçó÷åíèÿ â îñíîâíîì ðîññèéñêèõ àðõèâíûõ ìàòåðèàëîâ è ëèòåðàòóðû, àâòîð ïðèâîäèò áèîãðàôè÷åñêèå äàííûå î äåÿòåëüíîñòè ãåíåðàëîâ-àðìÿí â ðàçíûå ãîäû ñëóæèâøèõ â Ðîññèéñêîé èìïåðèè, îñâåùàåò èõ ó÷àñòèå â âîåííûõ äåéñòâèÿõ ðóññêèõ àðìèé.

2. /Íåò/

3. Êîëëåêòèâ èíñòèòóòà â 2007 ãîäó ïðîäîëæèë íàó÷íî-èññëåäîâàòåëüñêóþ áîëüøóþ ðàáîòó ïî ôèíàíñèðóåìûì èç ãîñáþäæåòà 3-åì áàçîâûì è 6-è òåìàòè÷åñêèì òåìàì. Èçäàíû ìîíîãðàôèè, ðàáîòû è íàó÷íûå ñáîðíèêè, îïóáëèêîâàíû äåñÿòêè ñòàòåé êàê â ðåñïóáëèêàíñêèõ, òàê è â çàðóáåæíûõ íàó÷íûõ èçäàíèÿõ. Â îò÷åòíîì ãîäó êîëëåêòèâ èíñòèòóòà ïðîäîëæèë ðàáîòû ïî ïîäãîòîâêå ê èçäàíèþ àêàäåìè÷åñêîãî ìíîãîòîìíîãî èçäàíèÿ ,,Èñòîðèÿ Àðìåíèè,,.

Ïî òåìå ,,Èñòîðèÿ Àðìåíèè ñðåäíèõ âåêîâ,, /ðóêîâîäèòåëü àêàäåìèê ÍÀÍ ÐÀ Ã.Áàðòèêÿí/ âûøëà â ñâåò çíà÷èìàÿ ðàáîòà áûâøåãî ñòàðøåãî íàó÷íîãî ñîòðóäíèêà èíñòèòóòà, ê.è.í. Ã.Òîðîñÿíà ,,Öåðêîâíîå õîçÿéñòâî Ý÷ìèàäçèíà â 15-18-îì ââ.,,. Íà îñíîâå ïåðâîèñòî÷íèêîâ àâòîð âñåñòîðîííå è îáîáùåííî ïðåäñòàâëÿåò ñîöèàëüíî-ýêîíîìè÷åñêîå ïîëîæåíèå öåðêîâíîãî õîçÿéñòâà Ý÷ìèàäçèíà.

Ïî òîé æå òåìå âûøëà â ñâåò ðàáîòà íàó÷íîãî ñîòðóäíèêà èíñòèòóòà, ê.è.í. Ê.Ìåëèêÿí ,,Àðìÿíî-õàëêåäîíñêèé òðóä ,,Narratio de rebus Armeniue,, - âàæíûé ïåðâîèñòî÷íèê ïî ðàííåñðåäíåâåêîâîé èñòîðèè Àðìÿíñêîé öåðêâè,,. Àâòîð ïîêàçûâàåò, ÷òî âñåñòîðîííåå ðàññìîòðåíèå äàííîãî ïåðâîèñòî÷íèêà èìååò âàæíîå çíà÷åíèå äëÿ áîëåå ãëóáîêîãî èçó÷åíèÿ èñòîðèè ñðåäíåâåêîâîé àðìÿíñêîé öåðêâè, åå îòíîøåíèé ñ âèçàíòèéñêîé öåðêîâüþ.

Ïðîäîëæèëèñü ðàáîòû ïî èçó÷åíèþ òåìû ,,Èñòîðè÷åñêàÿ ãåîãðàôèÿ, äåìîãðàôèÿ è êàðòîãðàôèÿ Àðìåíèè,, /ðóêîâîäèòåëü ÷ëåí-êîðð. ÍÀÍ ÐÀ À.Ìåëêîíÿí/. Âûøëà â ñâåò çíà÷èìàÿ ðàáîòà äèðåêòîðà èíñòèòóòà, ä.è.í. À.Ìåëêîíÿíà ,,Äæàâàõê â 19-îì – â ïåðâîé ÷åòâåðòè 20-ãî

ââ.,, íà àíãëèéñêîì ÿçûêå. Àêòóàëüíîñòü êíèãè çàêëþ÷àåòñÿ â òîì, ÷òî îíà ïðåäíàçíà÷åíà äëÿ èíîñòðàííûõ ñïåöèàëèñòîâ, èçó÷àþùèõ èñòîðèþ Àðìåíèè è àðìÿíñêîãî íàðîäà.

Ïî òåìå ,,Èñòîðèÿ Àðìÿíñêîãî âîïðîñà è Ãåíîöèäà àðìÿí,, /ðóê.- ïðîô. Ñ.Ñòåïàíÿí/ èíñòèòóòîì èçäàíà â ñâåò öåííàÿ ðàáîòà ïðîôåññîðà Äæîíà Êèðàêîñÿíà ,,Àëåêñåé Äæèâåëåãîâ è åãî èñòîðèêî-ïóáëèöèñòè÷åñêîå íàñëåäèå,, íà ðóññêîì ÿçûêå. Â ðàáîòå ïðåäñòàâëåíû êàê èñòîðèîãðàôè÷åñêèå, òàê è ïóáëèöèñòè÷åñêèå òðóäû âûäàþùåãîñÿ ó÷åíîãî ïî ïðîáëåìàì Àðìÿíñêîãî âîïðîñà è Ãåíîöèäà àðìÿí, âîïðîñàì àðìÿíî-ðîññèéñêèõ è àðìÿíî-òóðåöêèõ îòíîøåíèé è ò.ä.

Âåñîìûì äîñòèæåíèåì èíñòèòóòà ÿâëÿåòñÿ èçäàííàÿ âåäóùèì íàó÷íûì ñîòðóäíèêîì èíñòèòóòà, ïðîôåññîðîì Ê. Äàëëàêÿíîì ìîíîãðàôèÿ ,,Èñòîðèÿ ïàðòèè Ðàìêàâàð-Àçàòàêàí. Êíèãà âòîðàÿ /ñ êîíöà 1930-ûõ – íà÷àëî 1990-ûõ ãã./,,. Êíèãà îõâàòûâàåò áîëåå ÷åì ïîëóâåêîâóþ èñòîðèþ àðìÿíñêîé íàöèîíàëüíîé ïàðòèè è ïîêàçûâàåò åå ðîëü è ìåñòî â èñòîðèè àðìÿíñêîé îáùåñòâåííî-ïîëèòè÷åñêîé ìûñëè èññëåäóåìîãî ïåðèîäà. Ðàáîòà íàïèñàíà àâòîðîì íà îñíîâå èçó÷åíèÿ ïàðòèéíûõ àðõèâíûõ ìàòåðèàëîâ è äîêóìåíòîâ, õðàíÿùèõñÿ â öåíòðå ,,Òåêåÿí,, Áåéðóòà.

Ïî òåìå ,,Âîïðîñû èñòîðèè Ñîâåòñêîé Àðìåíèè,, âûøëà â ñâåò öåííàÿ ìîíîãðàôèÿ ðóêîâîäèòåëÿ òåìàòè÷åñêîé ãðóïïû, ó÷åíîãî ñåêðåòàðÿ èíñòèòóòà, ê.è.í. Ê.Ã. Õà÷àòðÿíà ,,Àðìÿíî-ðîññèéñêèå îòíîøåíèÿ â 1920-1922ãã.,,. Âïåðâûå â íàó÷íûé îáîðîò ìíîãî÷èñëåííûå àðõèâíûå äîêóìåíòû è ìàòåðèàëû, àâòîð íà îáùåì èñòîðè÷åñêîì ôîíå èññëåäóåìîãî ïåðèîäà ðàññìàòðèâàåò è ïðåäñòàâëÿåò öåëîñòíóþ êàðòèíó îñíîâîïîëàãàþùèõ âîïðîñîâ àðìÿíî-ðîññèéñêèõ âîåííî-ïîëèòè÷åñêèõ, ìåæãîñóäàðñòâåííûõ, ñîöèàëüíî-ýêîíîìè÷åñêèõ è êóëüòóðíûõ îòíîøåíèé.

Ïî òîé æå òåìå âûøëà â ñâåò èíòåðåñíàÿ ðàáîòà ñòàðøåãî íàó÷íîãî ðàáîòíèêà èíñòèòóòà, ê.è.í. Ñ.Ãàðèáäæàíÿíà ,,Íàóêà â Àðìåíèè â ãîäû Âåëèêîé Îòå÷åñòâåííîé âîéíû /1941-1945/,, íà ðóññêîì ÿçûêå. Íà îñíîâå àðõèâíûõ äîêóìåíòîâ, à òàêæå ìàòåðèàëîâ ïðåññû àâòîð ïðåäñòàâëÿåò ïðîöåññ îðãàíèçàöèè è ðàçâèòèÿ íàóêè Àðìÿíñêîé ÑÑÐ â ãîäû Îòå÷åñòâåííîé âîéíû. Îñîáåííî çíà÷èìà òà ÷àñòü ðàáîòû, ãäå àâòîð ïðåäñòàâëÿåò èñòîðèþ ñîçäàíèÿ Àêàäåìèè íàóê Àðìåíèè, çíà÷èìóþ ðîëü â ýòîì âèäíûõ àðìÿí - äåÿòåëåé íàóêè è èñêóññòâà.

Â ðàìêàõ òîé æå òåìå âûøëà â ñâåò èíòåðåñíàÿ ðàáîòà âåäóùåãî íàó÷íîãî ñîòðóäíèêà èíñòèòóòà, ä.è.í. Ê.Àðóòþíÿíà ,,Ó÷àñòèå âîèíîâ-àðìÿí â Ñòàëèíãðàäñêîé áèòâå /17 èþëÿ 1942 - 2 ôåâðàëÿ 1943ãã./. Íà îñíîâàíèè íîâîâûÿâëåííûõ àðõèâíûõ äîêóìåíòîâ èç Ðîññèéñêîãî ãîñóäàðñòâåííîãî âîåííîãî àðõèâà, Öåíòðàëüíîãî àðõèâà ìèíèñòåðñòâà îáîðîíû Ðîññèè, ñîîòâåòñòâóþùåé ëèòåðàòóðû è ìàòåðèàëîâ ïå÷àòè âïåðâûå â èñòîðèîãðàôèè îòäåëüíîé êíèãîé íà ðóññêîì ÿçûêå

âñåñòîðîííå îñâåùàåòñÿ ó÷àñòèå âîèíîâ-àðìÿí â áîÿõ çà Ñòàëèíãðàä. Â êíèãå ïðèâîäÿòñÿ ìíîãî÷èñëåííûå äàííûå î ãåðîèçìå àðìÿíñêèõ âîèíîâ.

Â ðàìêàõ ýòîé æå òåìû âûøëà â ñâåò äðóãàÿ èíòåðåñíàÿ ðàáîòà Ê.Àðóòþíÿíà ,,Ãåíåðàë-ìàéîð Â.À.Àéðàïåòÿí,,. Íà îñíîâå äîêóìåíòîâ è ôàêòè÷åñêèõ ìàòåðèàëîâ, à òàêæå ìàòåðèàëîâ ïðåññû àâòîð ïðåäñòàâëÿåò áèîãðàôèþ è âîåííóþ äåÿòåëüíîñòü îäíîãî èç âèäíûõ âîåíà÷àëüíèêîâ Ðåñïóáëèêè Àðìåíèÿ, ïåðâîãî íà÷àëüíèêà ðàêåòíî-àðòèëëåðèéñêèõ âîéñê ÌÎ ÐÀ, ãåíåðàë-ìàéîðà Â.Àéðàïåòÿíà. Â ïðèëîæåíèÿõ êíèãè ïðèâåäåíû äîêóìåíòû, êîòîðûå ðàñêðûâàþò ïîëêîâîä÷åñêóþ äåÿòåëüíîñòü òàëàíòëèâîãî âîåíà÷àëüíèêà.

Èíñòèòóòîì èçäàíà òàêæå èíòåðåñíàÿ ðàáîòà ñîòðóäíèêà èíñòèòóòà, ê.è.í. Ì.×àëÿí ,,Îñâåùåíèå Àðöàõñêîãî äâèæåíèÿ â àðìÿíñêîé ïðåññå ÑØÀ /ôåâðàëü 1988-àâãóñò 1990ãã./,, íà ðóññêîì ÿçûêå. Íà îñíîâå èçó÷åíèÿ ìàòåðèàëîâ ïðåññû àðìÿíñêèõ äèàñïîðñêèõ îáùåñòâåííî-ïîëèòè÷åñêèõ îðãàíèçàöèé ÑØÀ àâòîð ðàñêðûâàåò è ïîêàçûâàåò âçãëÿäû è îòíîøåíèå îðãàíèçàöèé ê Àðöàõñêîìó îñâîáîäèòåëüíîìó äâèæåíèþ.

Äèðåêòîð èíñòèòóòà,
÷ëåí-êîðð. ÍÀÍ ÐÀ   À.À.Ìåëêîíÿí